

mešč. sole Tešič

IZVESTJE

DRŽAVNE MEŠČANSKE ŠOLE
ANTONA JANEŽIČA
V MEŽICI

ZA
DESETLETJE
1926/27. - 1935/36.

MEŽICA 1936.

ZALOŽBA DRŽAVNE MEŠČANSKE ŠOLE V MEŽICI

IZVESTJE

DRŽAVNE MEŠČANSKE ŠOLE
ANTONA JANEŽIČA
V MEŽICI

ZA
DESETLETJE
1926/27. - 1935/36.

MEŽICA 1936.

ZALOŽBA DRŽAVNE MEŠČANSKE ŠOLE V MEŽICI

IZVEŠTJE

DRŽAVNE MESSČANSKE ŠOLE
ANTONA JANŽIČA
V MEŠICI

ZA
IZVEŠTJE
1926/27. - 1927/28.

MEŠICA 1928

TISK MARIBORSKE TISKARNE D. D. V MARIBORU
PREDSTAVNIK RAVNATELJ STANKO DETELA

Nj. Vel. kralj Peter II.

sin

blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I.
Zedinitelja in kraljice Marije, rojen 6. sept. 1923. l.
v Beogradu, nastopil vlado 10. oktobra 1934. l.

†
9. X. 1934.

„V delih svojih sam boš živel večno!“

(Ant. Aškerc: Časa nesmrtnosti.)

Zgodovinski utrinki iz gornje Mežiške doline.

Sledovi o naselitvi človeka v Mežiški dolini segajo v medledeno dobo, o čemer pričajo izkopanine v Potočji zijalki na Olševi. V tej dobi je pokrival Podjuno tako zvani dravski ledenik, v katerega so se zlivali mali ledeniki s severnih pobočij Pece in Olševe. Iz ogromnih ledenih gmot so se cedili močni ledeniški potoki, ki so v gorskih kotlinah in dolinah polnili ledniška jezera. Po geoloških ugotovitvah so ledniška jezera polnila kotlino pri Dobrihah, dolino od Guštanja do Prevalj (župnija na Prevaljah se imenuje Devica Marija na Jezeru) in Poljano. Mežiška kotlina verjetno ni bila pod vodo, pač pa je morala biti zelo zamočvirjena.

Prvo prebivalstvo Mežiške doline, o katerem imamo zanesljive zgodovinske dokaze, so bili Iliri. Med nje so se vrivali tekom dob drugi zmagovalni narodi, ki so na zunaj predstavljali prebivalstvo dežele, čeravno je prvotna množica prebivalstva ostala ista. To alpsko ljudstvo so feničanski in etruščanski trgovci imenovali Tavriske; ti se pozneje identifikujejo z Noričani.

To ljudstvo so našli v naših krajih Rimljani, ko so osvojili leta 15. pr. Kr. Norik. Rimski cesar Dioklecijan je s svojo znamenito preureditvijo rimskih provinc razdelil Norik v dva dela. Mežiška dolina je pripadla k Sredozemnemu Noriku (Noricum mediterraneum). Meje tega Norika je prevzela pozneje Karantanija, katere osrednji del je tvorila današnja Koroška.

Rimljani so zgradili (ali vsaj temeljito popravili) skozi spodnjo Mežiško dolino cesto, ki je šla iz Mislinjske doline mimo današnjega Rimskega vrelca (ime!) in Prevalj v Podjuno. Cesta se je izognila zamočvirjeni dolini na južne obronke. Rimske izkopanine (kipi, plošče) pri Rinskem vrelcu, potem blizu podružnične cerkve sv. Barbare pri Prevaljah (najden je bil sarkofag, kip rimljanskega vojaka, razni kamni z napis) govore za rimske naselbine v spodnji dolini. Zanimivo je, da so že Rimljani kopali na severni strani pod Uršljo goro svinčeno rudo. Poznali so tudi ondotno slatino.

O naseljenosti gornje Mežiške doline v tej dobi ni ničesar znano.

S preseljevanjem narodov je začela upadati rimska oblast nad Norikom. Po cesti mimo naših krajev so se valile vojne trume Zapadnih Gotov in Hunov (od 408. do 452. leta po Kr.). Za njimi so ostale

ruševine. Verjetno je, da so se v tej burni dobi umaknili prebivalci spodnje Mežiške doline v bolj varne kote gornje Mežiške doline in ustvarili prve početke današnjim naseljem.

Okoli leta 500 je spadala Mežiška dolina k vzhodnogotski državi Teoderikovi, ki je izvedel v naših krajih agrarno reformo, toda tako, da je razdelil zemljo med Gote in Rimljane ter tiste Noričane, ki so bili poročeni z Rimljankami.

Gotska oblast ni trajala dolgo. Za njimi so prišli divji Langobardi (leta 568.), ki so se selili iz ogrskih nižin v Italijo. Takoj za Langobardi so vdrli v naše pokrajine Sloveni in se tu trajno naselili. Z njihovim prihodom je bila za naše kraje zaključena doba preseljevanja narodov.

Sloveni so dali krajem, vodam, goram itd. večinoma svoja imena. Iz te dobe izvira ime Meža. Po Ramovšu in Bašu moramo ime Meža izvajati iz korena, ki ga imamo v besedah mezéti, mezina, Moščenik (Mošenik!), Možaklja itd., kar kaže na svet, prepojen z vodo. Ime Meža bi bilo sinonim za svet ob vodi ali moker svet in končno znači vodo samo. Mežica znači krajevno selišče ob Meži. (Tako Bistra — Bistrica.) Beseda Mežica je nastala preko prilastka, ki ni ohranjen, a ki bi se glasil »na mežastem«, »na mežakljem« ali »v mežičjem«. Ko je odpadel predlog, se je razvilo samostalniško krajevno ime. Beseda Meža se je prvotno izgovarjala maža, kar se izvaja iz mizia in kar pomeni približno isto kot mokro polje, mokrice. Nemci so ime prevzeli. Slovenska meža so slišali kot mise in ker je v nemščini povdarek na prvem zlogu, je nastalo sčasoma iz mise mies (Miess).

Sloveni v Mežiški dolini so pripadali Samovi državi, pozneje pa Karantaciji, ki so ji vladali Borut, Gorazd, Hotimir in drugi. V 8. stoletju se je po prizadevanju solnograških nadškofov začelo širiti krščanstvo med karantanskimi Sloveni. S tem so se pripravljala tla za dokončno barvarsko, odnosno frankovsko nadoblast. Karel Veliki (okoli l. 800.) je že razdelil ozemlje današnje Koroške v šest grofij ali komitatov. Mežiška dolina je pripadla k podjnskemu komitatu. Isti vladar je določil Dravo za mejo med solnograško nadškofijo in oglejsko patrijarhijo (811.).

Pod oglejsko jurisdikcijo je ostala Mežiška dolina do leta 1461., ko je prišla pod ljubljansko škofijo. Cerkveno organizacijo v naših krajih (Spodnja Koroška) so izvedli oglejski patrijarhi v letih 1050—1065 in 1106. Mežiška dolina je takrat pripadala pražupnijam Šmihel (pri Pliberku) in Šmartno pri Slovenjgradcu. V okviru teh pražupnij so se osnavljale nove župnije, za kar je bila merodajna v prvi vrsti naseljenost. O posameznih župnijah je doslej naslednje dognano:

Župnija Šmihel je nastala bržčas pred letom 1050. Podaril jo je patrijarh Ulrik l. 1106. samostanu v Doberli vesi. Ta podaritev ni bila nikoli izvedena.

V Št. Danijelu je morala biti cerkev že v 10. stoletju. V letih 1050—1065 je bil del cerkvene nadarbine podarjen briksenski škofiji s kapelo v Lokovici vred. Bržčas je mišljena cerkev na Poljani. Nato je pripadel Št. Danijel doberloveškemu samostanu (bržčas l. 1106.), a grof Albert III. Tirolski ga je ločil l. 1238. od Doberle vesi in mu povečal posest. L. 1437. se omenja Št. Danijel kot podružnica Šmihela, a od l. 1498. dalje je bil vikarijat. V 16. stoletju je vikarijat propadel (bržkone radi protestan-

tizma) ter postal podružnica Pliberka. Od l. 1755. do 1757. je bil vikarijat vzpostavljen s podružnico v Strojni.

Zelo stara je župnija v Libeličah. Kot rojstno leto župnije se more smatrati l. 1132. Nastala je iz šmihelske in šmartinske pražupnije. Obsegala je Mežiško dolino, izvemši Kotlje in Črno.

Župnija Devica Marija na Jezeru (v Farni vasi pri Prevaljah) je izšla l. 1335. iz libeliške in morda deloma tudi iz šmartinske župnije.

Župnija Guštanj se je osnovala iz prevaljske župnije. Beneficijat je obstojal od l. 1700. (ali 1725.).

Mežica

z Jesenikom in s Peco, od severovzhodne strani.

Župnija v Kotljah je tudi zelo stara. Nastala je iz Šmartinske župnije. Zidanje cerkve je odobril patrijarh Markvard Purkhamer (25. X. 1305.). Za vzdrževanje so skrbeli verniki. Sprva je bila popolnoma odvisna od matične cerkve. Imela ni niti pogrebne pravice, tako so morali nositi mrlične skozi starotrško župnijo v Šmartno.

Cerkev sv. Jakoba star. v Mežici omenjajo viri že davno. L. 1154. omenja patrijarh Pilgrim I. Mežico in Lokovico (Poljano!?) kot podružnici Libelič. Tega leta je bila prideljena k Šmihelu. Po raznih virih sodeč, je morala v tej dobi pripadati kratek čas tudi Doberli vesi. Leta 1498. se omenja kot vikarijat. Obstojal je do 16. stoletja, ko je bržčas radi protestantizma propadel. Odslej je Mežica zopet podružnica Pliberka, toda še pred jožefinsko dobo postane zopet župnija.

Cerkev v Črni se omenja pozneje kot mežiška. Bila je podružnica Šmihela. Leta 1362. se omenja kot vikarijat. Neka listina iz istega leta navaja, da je imel šmihelski župnik prezentacijske pravice pri črnski cerkvi. L. 1784. se omenjajo kot podružnice: Javorje (Sv. Jošt in Sv.

Magdalena), Sv. Helena v Podpeci, Sv. Jakob v Koprivni. (Cerkev sv. Ane se tega leta še ne omenja.) Vendar morajo biti našete cerkve mnogo starejše.

Lepo starost ima tudi cerkev sv. Uršule na Plešivcu. Okoli l. 1570. so kmetje sami začeli zidati cerkev. Ko si je leta 1601 ljubljanski škof Tomaž Hren sam ogledal gradbena dela na Plešivcu, se je mogel prepričati samo o veliki zmešnjavi, kajti kmetje takemu delu brez vodstva niso bili dorastli. Nadaljevanje gradnje se je vršilo po navodilih škofa. Cerkev je bila sedaj kmalu dograjena, tako da je že naslednje leto 8. avgusta bila posvečena. Posvetil jo je škof T. Hren sam.

Važne izpremembe v cerkveni organizaciji v naši dolini so nastale za časa Jožefa II. okoli leta 1784. Takrat so nastale župnije Javorje, Koprivna, Strojna, Guštanj in Černeče. Nameravana je bila tudi ustanovitev župnije na Lešah, a doberloveški prošt je l. 1791. izjavil, da to ni potrebno, ker prihajajo tamošnji prebivalci, ki so večinoma oglarji, često v dolino. Na Leše prihaja od takrat duhovnik parkrat na leto.

*

Poleg poljedelstva in živinoreje se prebivalstvo naše doline že več stoletij bavi z rudarstvom, ki je bilo po zgodovinskih virih v poznem srednjem veku nekaka domača obrt. Že Rimljani so zasledili svinčeno rudo v naših krajih. Najstarejše pisano poročilo o peških rudnikih vsebuje računski knjiga Ernesta Železnega iz leta 1424; polagal je račun paznik Albert Rosenbuscher za prodanih 14 veder svinčene rude po 14 pfenigov. Nato manjkajo podatki skoraj za 200 let. Bržčas se je nehalo kopati radi turških vpadov, ki so razrvali gospodarske razmere v naših krajih. Po tej prekinitvi zvemo prvič l. 1655., da je dobil Sigmund von Orthenfels dovoljenje za odkopavanje svinčene rude v Črni. Od takrat imamo vedno več dokumentiranih podatkov o razvoju in stanju rudarstva v Mežiški dolini. Leta 1706. so grofje Thurni opustili kopanje svinčene rude na Peci radi nerentabilnosti. Leta 1720. je začel grof Franc Thurn kopati v Hlivnikovem gozdu pri Črni. Za njim je kopal Sigmund Thurn, a s slabim uspehom. Radi tega je prevzel te jame l. 1739. grofov administrator Christ. Schlangenberg. Ta je našel l. 1740. na Matvozovem hribu staro jamo, vredno odkopa. Našel je rudo tudi v Podpeci. Produciral je 400 starih stotov svinca na leto. Toda velikega dobička ni mogel imeti, ker je leta 1744. prosil za davčne olajšave. Za popolno davčno oprostitev je prosil tudi grof Thurn, ki je takrat kopal na Osterčnjakovem (pri Žerjavu). Zanimiva je navedba iz leta 1762., da se vodi podjetje Schlangenbergovo samo radi rudarjev, ki imajo številne družine. S tem se je motivirala prošnja za davčno oprostitev. Leta 1766. so prosili radi drage vožnje v Celovec za svobodno prodajo svinca.

Prve topilniške in čistilne naprave kakor tudi rudarska hiša so stali pol ure daleč od Schlangenbergovih jam na Hlivnikovem. Ker pridobivanje svinca v Mežiški dolini in na Peci ni donášalo dovolj dobička, je rudarsko delo proti koncu 18. stoletja polagoma zaspalo, saj se je dobilo dovolj svinca v rudnikih na Dobraču (Bleiberg).

Mežiški rudniki so zopet oživel leta 1809. Vzrok je bila ustanovitev Kraljevstva Ilirskih provinc, pod katero so prišli plajberški

svinčeni rudniki. Avstrija si je morala poiskati nadomestilo za izgubljene svinčene rudnike v mežiških rudnikih. Kot rudarski podjetniki nastopajo v tej novi dobi grofje Thurn, Komposchi, Prettnar, Brunner, Scheriau in drugi. Mala podjetja, ki so težko uspevala, so se začela združevati v družbe. Leta 1868. je bila ustanovljena pleiberška rudniška unija (Bleiberger-Bergwerksunion, kratko B. B. U.), ki je tekom par let pokupila vse revirje in obrate.

Omenjene naj bodo nekatere poedinosti iz dobe do nastopa BBU: Rov Fridrih se navaja že l. 1809. Istega leta se je kopalo že na Riški gori. 1825. so začeli kopati na Peci pri Knipsu. Lastnik jam in obratov v današnjem Žerjavu je bil neki Matija Scheriau; po njem je ime današnjega naselja. V Črni so imeli pred okroglo 100 leti eno peč, stope, tresalne mize, dve pralnici in en drobilec. Pralnica je bila tudi v Mošeniku in ob javorskem potoku, kjer je stala tudi prebiralnica. Na Poleni so bile tri peči. Pred 100 leti so začeli kopati v Topli; čistilne naprave so postavili na Fajmutovem, topilnico in druge obrate pa na Pongračičevem. Za rudo iz Podpece je stala topilnica na Pecnikovem ob Koprivskem potoku (današnji naziv »šmele«). Svinčeno rudo so kopali v tej dobi tudi drugod v Mežiški dolini, kakor na primer na Lešah, na Stražišču in Kotljah, kjer je stala tudi topilnica. V Kotljah so rudarji l. 1808. in 1825. tožili lastnika radi neizplačanih mezd. Iz poročil o jamah v Kolši posnemamo, da so takrat dvigali rudo iz jam in jaškov v svinjskih kožah.

BBU je začela kopati globlje v gore, kjer je odkrila bogata rudišča. Posebno bogata rudna ležišča so odkrili pri Heleni. BBU je začela modernizirati rudniške obrate, najprej na Pecnikovem, potem pa je vse čistilne in topilniške naprave koncentrirala v Žerjavu (1896). Kot posebnost naj bo navedeno, da je leta 1908. bilo občutno pomanjkanje delavcev in — vode. Poleg proizvodnje svineca so že pred 100 leti fabricirali tudi šibre. (En stolp je stal blizu Polene do 1884.)

Do nastopa BBU so imeli posamezni obrati malo osebja. Pod Schlangenbergom je delalo na pr. 28 delavcev, Rainer je imel 80 rudarjev. Pod BBU je število rudarjev naglo rastle. Delovni čas je trajal 11 ur z eno do poldrugournim počitkom. Okoli leta 1870. so zaslužili kopači dnevno 43 do 50 krajcerjev, pralke 30 do 35 krajcerjev, tesarji 58 do 63 krajcerjev. Za hrano se je porabilo okrog 26 krajcerjev. Akordisti so zaslužili po trdoti hribine za en čevelj izbitka 2 do 5 goldinarjev. BBU je plačala okoli leta 1900 za 1 meter sledilnega kopa 13 do 15 goldinarjev, 1 q izkopsnine na odkopu pa 11 do 13 krajcerjev.

Med vojno se je delo v rudniku forsiralo na vse mogoče načine, toda storilnost delavstva je kljub mehanizaciji obratov padala, in sicer predvsem radi podhranjenosti. Leta 1918. je bila od železniške postaje Prevalje do Žerjava zgrajena ozkotirna železnica, ki je bila leta 1935. ukinjena in porušena. Po polomu Avstro-Ogrske je prišel rudnik pod državni sekvester, leta 1921. pa je kupila rudnik angleška družba »Srednjeevropski rudniki« (The Central European Mines, Ltd.).

V prvo polovico 19. stoletja pade pričetek premogovnika na Lešah (1824. l.), postavitve cinkarne na Prevaljah (1824. l.), ki je pa po štirih letih prenehala obratovati. L. 1836. so postavili železarno na Prevaljah, ki je obratovala do 1899. Lastniki železarn in premogovnika so bili

Rosthorni. Radi železarn na Prevaljah je bila koroška proga Južne železnice zgrajena preko Prevalj, namesto po projektirani trasi na levem bregu Drave na Labud in dalje v Celovec. Železnica je bila otvorena 1863. leta. Prevaljska železarna je v glavnem izdelovala tračnice za železnice v alpskih deželah in gornji Italiji. Ko je leta 1866. Avstrija izgubila Lombardijo, je začela železarna hirati. L. 1882. je prevzela prevaljske plavže in leški premogovnik Alpska rudniška družba (Alpine-Montangesellschaft), ki je do leta 1899. prenesla obrate v Donawitz. Leški premogovnik je odkupil od A. M. G. grof Henckel-Donnersmark, kakor tudi opuščene železarne na Prevaljah.

Leški rudnik je začel po prevratu naglo hirati, podjetje je končno zašlo v konkurz. Letos so bili ostanki, nekdanj tako cvetoče železne industrije in premogovnika, na javni dražbi prodani. V doglednem času bodo zginili zadnji znaki nekdanjega blagostanja na Prevaljah.

Železna industrija je v prejšnjem stoletju cvetela tudi v Mežici, kjer so v šestih fužinah ob Šumcu izdelovali odlično vlečeno jeklo v palicah, dolgih 5 do 7 metrov. V prerezu so bile pravokotne ali pa kvadratne, od 6 do 30 mm. Vlekli so z roko in merili na oko. Delali so za 70 krajercjev 11 ur, akordisti pa 16 ur. Ti so zaslužili v štirih tednih od 30 do 35 goldinarjev. Mežiško jeklo se je največ prodalo v Turčijo, pa tudi na Japonsko in v Srednjo Ameriko. Jeklo so začeli vleči okoli leta 1869., prej pa so izdelovali žico. Obrati so bili ustavljeni pred kakimi 25. leti. Zaposlenih je bilo okrog 20 delavcev, ki so bili domala vsi z Gorenjskega, kjer je bila ta obrt doma. Enak obrat je bil v Mošeniku, kjer je danes grofova žaga. Vse fužine so bile last grofov Thurnov. Železo za fužine so dobivali iz Thurnovih jeklarn v Guštanju, oglje pa so jim dobavljali italijanski oglarji. Oglje za industrije v Mežiški dolini so kuhali Italijani po vsej dolini, največ pa na Smrekovcu. Prihajali so zgodaj pomladi, vračali pa so se z zaslužkom pozno v jeseni. Mnogo jih je ostalo tu in so se poslovenili. Odtod toliko italijanskih priimkov.

V Mežici so kopali tudi rjavi premog na Mervovem. Kopanje je bilo ustavljeno okrog l. 1880. Pred 10. leti je bilo ustavljeno kopanje premoga tudi na Holmcu. Že par desetletij se koplje v Mežici glina za šamotne izdelke.

V vseh podjetjih v Mežiški dolini so bili zaposleni domači ljudje, ki so zapuščali kmetije. Te so prehajale v posest grofov in industrijskih podjetij. Z razvojem industrije so rastle vzporedno vasi Prevalje, Mežica in Črna. Vedno močnejše pa se je kazal vpliv nemških priseljencev-uradnikov, tako v gospodarskem kakor v javnem življenju.

Pozno so začeli misliti na šole, ki pa so bile vse nemške, akoravno je pohajalo v nje samo par otrok nemških priseljencev. V Prevaljah so ustanovili šolo leta 1856., v Mežici pa šele 1876. Prej je učil mežiško mladino župnik Anton Treun. Prva šola je bila pri Torcu, kjer je danes gozdarska pisarna Thurnov. V učilnici, ki je bila nad svinjsko kuhinjo, je bilo devet klopi. Leta 1871. je začela oblast zahtevati, da se zgradi šola. Kljub nasprotovanju krajevnega šolskega sveta je prišlo do nakupa Stoparjeve parcele, velike 400 klafter za 720 goldinarjev. Leta 1877. je bila šola dograjena in 24. novembra istega leta izročena svojemu namenu. Nova šola je takrat povzročila mnogo razburjenja

med prebivalstvom, akoravno je bila zelo potrebna, ker se je že prvo leto vpisalo okrog 100 otrok.

Dr a g o D o m n i k.

Pri gornjem sestavku so bili poleg ustnih izročil uporabljeni naslednji viri:

»Carinthia«, letniki 1925, 1926, 1927, 1928. (Die Geschichte der Pfarren und Kirchen Kärntens, Dr. E. Klebel.)

L. Jahne, Geschichte der Erzbauten im Petzen-Mießgebiet, objavljeno v Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 1932.

Dr. M. Potočnik, Vojvodina Koroška.

Dr. Fr. Kos, Gradivo za zgodovino Slovencev.

Dr. Fr. Sušnik, Prevalje na prodaj (»Slovenec«, 1. III. 1936).

Dr. Fr. Kovačič, Zgodovina lavantinske škofije.

Dr. A. Kieslinger, Die Eiszeitseen in Ostkärnten, objavljeno v »Charinthia«, letnik 1928.

„Čuvajte mi

Jugoslavijo“!

Prvih deset let meščanske šole v Mežici.

V letih po prevratu je število šoloobveznih otrok v Mežici močno naraslo. Ta dvig je bil v vzročni zvezi z velikim razmahom svinčenege rudnika. Staro šolsko poslopje s tremi razredi ni več moglo zadoščati in tudi v zdravstvenem oziru ni odgovarjalo novim zahtevam. Nujna potreba po novih prostorih je privedla krajni šolski svet do načelnega sklepa dne 1. septembra 1924, da se to vprašanje čim prej reši. Pojavila sta se dva načrta: prvi da se staro šolsko poslopje pregradi, drugi da se zgradi nova moderna šola.

Veliko županstvo mariborske oblasti je sklep krajnega šolskega sveta 7. maja 1925 odobril z nasvetom takratnega prosvetnega inšpektorja dr. Leopolda Poljanca, da se naj zgradi novo poslopje in sicer namesto za nameravano osemrazredno raje za 5-razredno narodno in 4-razredno meščansko šolo. Krajni šolski svet je ta nasvet v celoti sprejel in na tej osnovi razpisal natečaj za stavbne načrte.

Pobuda za meščansko šolo v Mežici je torej prišla od zunaj, pričetek zgodovine šole pa je v neposredni zvezi z akcijo za gradnjo novega šolskega poslopja.

Z gradnjo nove šole se je pričelo 23. septembra 1925 po načrtu mariborskega arhitekta Maksa Czeicke-ja. Gradila pa je Slov, gradbena in industrijska delniška družba v Ljubljani («Slograd»). Stavbna pogodba se je glasila na Din 2.814.352.—. Prva kolavdacija je bila izvršena 28. septembra 1926, a 9. oktobra se je vselila v novo šolsko poslopje osnovna šola.

V novem šolskem poslopju, ki se po tlorisu in po vertikalni razčlenjenosti kakor tudi po zunanjem lieu močno razlikuje od običajnih oblik šolskih zgradb, je deset prostornih in svetlih učilnic, 1 risalnica, 1 predavalnica za fiziko in kemijo, dalje telovadnica in prostori za otroški vrtec, v kletnem delu pa prostori za šolsko delavnico, šolsko kuhinjo, pralnico in stanovanje za šol. slugo. Na žalost se temeljnega zidovja ni izoliralo zoper vlago, zato so kletni prostori več ali manj neporabni za svoje namene. Razen naštetih prostorov ima vsaka šola svojo pisarno in zbornico, sobe za učila in upraviteljsko stanovanje. Prostori v pritličju so dodeljeni narodni šoli, ostali pa v glavnem meščanski šoli.

Šola stoji ob banovinski cesti Dravograd—Črna na svetu bivših lastnikov Rudolfa Stoparja, Petra Travnekarja in rudnika. Ob poslopju je prostorno dvorišče, igrišče ter obsežen vrt.

Idejna zasluga, da se je postavilo veliko in moderno šolsko poslopje, gre v prvi vrsti krajnemu šolskemu svetu pod načelstvom rudniškega kovača Matježa Novaka (do 24. junija 1926) in rudniškega mehaničarja Leopolda Ozimi-

ca. Glavni inicijator in motorna sila vse akcije za novo šolo pa je bil občinski odbornik in tajnik krajnega šolskega sveta, učitelj Vinko Möderndorfer. Z umevanjem kulturnih in nacionalnih potreb obmejnega kraja sta akcijo za novo šolo v Mežici širokogrudno podpirala takratni veliki župan mariborske oblasti dr. Otmar Pirkmajer in prosvetni inspektor dr. Leopold Poljanec.

Za realizacijo projekta o gradnji nove šole potrebni finančni pogoji so bili ustvarjeni s posojilom Din 2.500.000.—, ki ga je dala krajnemu šolskemu svetu rudniška družba The Central European Mines, Lmtd. Vendar je bil proračun za novo šolo znatno prekoračen in ker se je poleg tega moralo — istotako s posojili — zgraditi radi nove šole tudi vodovod, se je občinsko gospodarstvo s temi investicijami silno obremenilo. Rudnik je zato po posredovanju komisarja občine, vladnega tajnika Ivana Milača, in upoštevajoč težavni finančni položaj občine, začetkom leta 1929 svoje posojilo za novo šolo z obrestmi vred odpisal in s to široko gesto, do katere je prišlo predvsem iz ženeroznosti generalnega ravnatelja podjetja, G. Bargate-ja, omogočil občini konsolidacijo njenih še vedno težkih amortizacijskih obveznosti, s katerimi se je obremenila za dolgo vrsto let.

Pri akciji za postavitev nove šole je prišlo med krajevnimi činitelji do nesoglasij radi različnih stališč, s katerih so prizadeti motrili to vprašanje. Toda časovna razdalja, nastala z leti, nam omogoča za presojo potrebno objektivnost, ki nam v našem slučaju narekuje, da damo dolžno priznanje vsem, ki so z delom in dajatvami pripomogli do prepotrebne nove šolske zgradbe v Mežici. Velike žrtve za novo šolo pa zahtevajo, da se premoženje, ki je investirano v šolskih napravah, čimbolj plodonosno izkorišča — v prid mladim generacijam in v prid vsej dolini.

Meščanska šola v Mežici je bila ustanovljena z dekretom ministrstva prosvete O. N. br. 10872 z dne 31. avg. 1926 s pravico, da se v šolskem letu 1926/27 otvori I. razred, v naslednjih letih pa postopno višji razredi z event. potrebnimi vzporednicami. Z vodstvom je bil poverjen podpisani, dotlej stalni strokovni učitelj na deški meščanski šoli v Mariboru, ki je nastopil novo službo dne 27. okt. 1926. Začasno vpisovanje v I. razred je izvršil krajni šolski svet že v dneh 19., 20. in 21. julija 1926, dokončno vpisovanje pa je bilo dne 4. novembra 1926. Vpisali so se 51 učenec in 43 učenke, skupaj 94. S poukom se je pričelo radi potrebnih nabav opreme, učil. knjig in dr. šele dne 15. novembra.

Kakor je bil rezultat prvega vpisovanja ugoden z ozirom na število vpisanih, vendar je presenetilo in zbudilo skrb dejstvo, da bosta dve tretjini vpisanih učencev morali opravljati dnevno od 8 do 17 km dolgo pot v šolo in domov. To razmerje med domačimi in vnanjimi učenci je ostalo v vseh desetih letih več ali manj isto. Tukajšnja meščanska šola je bržkone edina, ki ima v tem oziru tako neugodno lego. V prvih letih bi moglo postati to dejstvo usodno za obstoj šole, da ni rudnik že drugi mesec po otvoritvi šole dovolil in omogočil brezplačno prevažanje otrok iz Prevalj, Žerjava in Črne v šolo in domov na svoji industrijski železnici, in enako tudi v naslednjih letih do ukinitve železnice. Ravnateljstvu rudnika bodi tudi na tem mestu izrečena zahvala za pomoč, izkazano z brezplačnim prevozom mladini, staršem in šoli.

V prvem letu se je vpisalo največ rudarskih, delavskih in uradniških otrok, onih iz kmetskih, obrtniških in trgovskih rodbin le v skromnem številu. To razmerje se v naslednjih letih ni bistveno izpremenilo, kar je razumljivo z

ozirom na socialno strukturo prebivalstva naše doline. Šolo torej poseča pretežno mladina iz gospodarsko šibkih slojev.

Vzdrževanje šole je že od začetka zadevalo na težkoče. Obveznico glede vzdrževanja šole je podpisal samo bivši krajni šolski svet (11. julija 1926), ki je s tem postal obenem tudi upravni odbor meščanske šole. V tej funkciji ga je z novo obveznico (3. avg. 1927) nasledil krajevni šolski odbor. Poskusi, da bi se k vzdrževanju šole pritegnile tudi sosednje občine, iz katerih je bila večina otrok, so ostali brez uspeha. To stanje je trajalo do 31. dec. 1930, ko je na podlagi razodbe upravnega sodišča v Celju bila tudi mežiška občina razrešena obveznosti vzdrževanja meščanske šole. Vzdrževanje šole je nato začasno prevzela banovina. Z odlokom IV-No-4135 z dne 17. jan. 1934 je kr. banska uprava odredila ustanovitev posebnih upravnih odborov za meščanske šole, ki naj od 1. aprila 1934 dalje zastopajo interese in vodijo gospodarstvo meščanskih šol in obenem dekretirala na osnovi čl. 12. in 67. zakona o meščanskih šolah vzdrževanje meščanskih šol po občinah, ki tvorijo okoliš dotične šole. Kot okoliš meščanske šole v Mežici so bila določena področja upravnih občin Mežica, Prevalje in Črna. Vendar banovina prispeva tudi sedaj znaten znesek kot podporo občinam za vzdrževanje šole.

Do leta 1929 je krajevni šolski odbor sestavljal in predlagal za obe šoli skupni proračun in obračun, zato se more za ta leta pri mnogih skupnih izdatkih (na pr. kurivo, snaženje) samo približno oceniti dejanski na meščansko šolo odpadajoči del. Z ozirom na finančni položaj, v katerem se je znašla občina po izvršenih investicijah, se je morala šola v svojem gospodarstvu že od začetka, čeravno so bile takrat izredne potrebe, zelo utesnjevati. Splošna gospodarska depresija v zadnjih letih istotako zahteva najstrožjo štednjo in tako se nahaja šola ob prvi desetletnici glede svoje materijelne izpopolnitve na pol pota.

Predsedniki krajnega šolskega sveta odnosno krajevnega šolskega odbora, ki sta fungirala obenem kot upravni odbor meščanske šole, so bili: do 8. nov. 1926 občinski odbornik Leopold Ozimic, rudniški mehaničar v Mežici; do 1. julija 1929 vladni tajnik Ivan Milač kot administrator in komisar občine; do 28. marca 1930 občinski odbornik Ciril Vončina, rudniški uradnik v Mežici; do 31. decembra 1930 župan mežiški, Franc Breznik, pekovski mojster v Mežici. Do 1. aprila 1934 je bila šola brez upravnega odbora. Na podlagi zgoraj citiranega odloka banske uprave se je sestavil novi upravni odbor tako-le: predsednik je župan mežiški Robert Lampreht, rudniški ključavničar v Mežici; poslovodja je podpisani; odborniki so dr. Adolf Ramšak, banovinski zdravnik v Črni; dr. Dušan Senčar, notar na Prevaljah; Peter Gradišnik, posestnik v Libučah, obč. Prevalje; Filip Rožanc, posestnik v Črni; Franc Šepul, nadgozdar v Črni; Franc Trebovc, rudar v Mežici. Prvi trije izmed naštetih so člani upravnega odbora po svojem položaju, ostali pa so izbrani od občinskih odborov vsolanih občin.

Učno in vzgojno delo je zadevalo v I. desetletju na mnogo ovir. Bile so deloma začetne težave prosvetne ustanove, ki med prebivalstvom še ni imela tradicije in od katere so starši, kakor se je često pokazalo, pričakovali drugačne usmerjenosti in drugih rezultatov. Mnogi so bili razočarani, ko so spoznali, da šola njih otrok ne bo izučila v tej ali oni obrti, da se dekleta ne bodo naučila dovršeno kuhati, šivati itd. Drugi zopet bi želeli, da bi učenci meščanske šole brez ovir prestopali v gimnazije in druge višje srednje šole. V zvezi

z navedenim naj bo tudi tu povdarjeno, da meščanska šola ni strokovna šola in ne pripravnica za srednje šole. V šolstvu zavzema posebno mesto. Namenjena je nadarjeni in ukaželjni mladini od 11. do 18. leta, ki ne namerava odnosno iz raznih razlogov ne more v višje šole, a ki bi si rada pridobila višjo in širšo šolsko izobrazbo, kot jim jo more dati splošna narodna šola. Poleg tega pa daje absolventom pravico, da lahko nadaljujejo šolanje v višjih strokovnih šolah, na pr. v tehniških srednjih šolah, srednjih kmetijskih šolah, trgovskih šolah in akademijah itd. Slični namen ima meščanska šola tudi v drugih naprednih in gospodarsko razvitih državah. Meščanska šola v Jugoslaviji je še le v razvoju. Njen notranji ustroj še ni izgrajen. Dela se na njeni izpopolnitvi in takšni ureditvi, da bi mogla s svojim vzgojnim in učnim delom čim boljše služiti življenjskim potrebam najširših slojev naroda. Novi učni načrti, ki bodo uveljavljeni s šolskim letom 1936/37, diferencirajo meščansko šolo v tri tipe: kmetijski, obrtno-industrijski in trgovski, kar pomeni večjo in smotrno prilagoditev šole krajevnim in pokrajinskim potrebam.

Omenjeno je že bilo, da ima pretežna večina učencev zelo dolgo pot v šolo, ki jo opravljajo po ukinitvi rudniške železnice peš. Na tem za šolsko delo nepovoljnem dejstvu se zaenkrat pač ne da nič izpremeniti. Treba je računati z zgubo časa in sil, porabljenih za hojo. Istotako sem že omenil težave, s katerimi se šola bori že od ustanovitve radi nedostajanja zadostnih denarnih sredstev, da bi se moglo izpopolniti za uspešnejši pouk potrebni inventar učil, opreme, knjižnic in drugih učnih pripomočkov. Na nujno rešitev čaka tudi vprašanje ureditve šolske delavnice in šolske kuhinje. Ob desetletnici izražam željo, da bi se v interesu boljšega napredka v vzgojnem in učnem delu našle čimprej možnosti za odstranitev naštetih nedostatkov.

Od 15. maja 1935 nosi šola po odredbi ministrstva prosvete naziv »**Državna meščanska šola Antona Janežiča v Mežici**«, v spomin na velezaslužnega slovenskega slovničarja in književnega organizatorja, profesorja A. Janežiča. (Rojen 1828 v Lešah v Rožu, umrl 1869 v Celovcu.)

Ob zaključku prve desetletnice se z zahvalo spominjam sodelavcev, dose-danjih članov učiteljskega zbora. Izvršeno delo — plod skupnega truda in naporov — je razvidno iz statističnih preglednic, ki sledijo tem vrstam. Te tabele pa govore nazorno tudi o mnogovrstnih komponentah, iz katerih rezultira uspeh učnega in vzgojnega dela šole.

Jos. Hergouth.

Statistični pregled za I. desetletje.

V šolskem letu		1925-27	1927-28	1928-29	1929-30	1930-31	1931-32	1932-33	1933-34	1934-35	1935-36	Skupaj									
bilo iz občine	Mežica	37	32	40	37	29	41	25	27	34	38	340									
	Prevalje	23	24	38	38	49	48	32	32	42	43	369									
	Crne iz drugih občin	29	32	30	42	36	43	31	28	39	38	348									
	5	9	9	11	5	6	9	9	2	2	4	62									
bilo iz rodbin	moških	94	97	117	128	119	138	97	89	117	123	1119									
	ženskih	51	43	57	40	61	56	71	57	68	51	78	64	33	62	27	80	37	83	40	675
bilo iz rodbin	rudarskih	45	41	41	42	44	58	44	38	62	47	462									
	drugih delavskih	12	8	19	17	21	30	15	8	7	20	157									
	obrtnjskih	5	6	12	16	13	10	6	9	13	13	103									
	kmetskih	5	7	7	14	14	10	10	4	4	8	83									
	tegovskih	8	10	10	9	7	7	3	5	4	5	68									
	uradnih	19	25	28	30	20	23	19	25	27	30	246									
šole	do 1 km	34	33	35	29	17	28	18	18	27	26	265									
	od 1 km do 2 km	7	9	10	10	7	12	11	5	11	9	91									
	od 2 km do 4 km	1	1	5	6	5	3	3	1	4	4	29									
	od 4 km do 6 km	14	12	11	16	14	21	20	24	37	27	196									
	od 6 km do 8 km	35	40	57	65	73	70	45	32	44	53	514									
	od 8 km do 10 km	4	3	3	3	2	2	2	3	2	2	24									
iz preteplilo	osnovne šole	93	23	43	39	47	52	24	34	55	43	453									
	drugih meščanskih šol in gimnazije	1	2	4	4	1	2	.	1	3	4	20									
šole	Skupaj	94	25	47	43	48	54	24	35	59	48	477									
	med šolskim letom in koncem šolskega leta	4	4	8	11	5	10	5	2	4	9	62									
zaposlilo šole	Skupaj	18	22	21	47	29	53	38	28	39	29	324									
	do koncem šolskega leta	22	26	29	58	34	63	43	30	43	38	386									
dovršilo razred	po številu	67	82	98	96	92	107	73	71	87	.	.									
	v 0,9 po stanju k. šol. leta	740,0	890,0	910,0	820,0	800,0	830,0	790,0	810,0	760,0	.	.									
Završni izpit je napravilo																					
to je po stanju učencev IV. razreda koncem šolskega leta																					
Učencem izposojene učne knjige	število izposojalcev	90	95	115	128	117	138	97	89	117	122	1110									
	število izposojenih knjig plačano za obrabnino Din	946	1010	1107	1203	1300	1497	1180	1152	1584	1402	12381									
					1300	1300	1579	1855	3165	4255	4553	16707									

Leto	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933/34	1934/35	1935/36	Skupaj
Proračun	40.000	190.120	36.520	80.250	65.500	38.330	25.000	27.180	26.000	26.045	551.945
Prejeto in izdano	34.234/94	96.891/26	43.139/54	71.390/41	45.587/19	32.360/45	32.000/35	28.200	18.218	25.793/50	428.315/64
občine	364/20	996/72	363/77	544/95	366/28	75/08	34/93	30/33	62/59	134/42	293/79
banovino					27/80	165/78	300/48	275/28	94	74/69	86/20
državo	493/27	943/93	1204/74	1.253/18	1.421/27	1.146/12	1.336/51	1.330/92	932/50	911/74	1.109/30
Skupaj	857/47	1.940/65	1.568/51	1.798/13	1.815/35	1.386/98	1.671/92	1.636/53	1.089/09	1.120/85	1.489/39
Kam so šli učenci in učenke, ki so zapustili šolo											
V narodno šolo se jih je vrnilo							73				78
Prestopilo jih je v druge šole in sicer:							25				25
a) v meščanske šole							16				16
b) v gimnazije										5	5
c) v učiteljske										11	11
č) v tehnično srednjo šolo										6	6
d) v trgovske šole										4	4
e) v trgovsko akademijo										1	1
f) v vinarsko in sadjarsko šolo							1				1
g) v gozdarsko šolo							2				2
h) v nižje vojaške šole							2				2
i) v gospodinjске šole							1				1
j) v šolo za sestre pomočnice											2
k) v trgovino							20				27
l) v kovinarske obrti (ključavnničarstvo, kovaštvo, kleparstvo itd.)							19				26
m) v lesne obrti (mizarstvo, kolarstvo)							6				6
n) v oblačilne obrti (krojštvo, modistkinje, šivilje, čevljarstvo)							27				30
o) v živilske obrti (peki, mesarji, slaščičarji)							3				8
p) v stavarstvo							1				1
q) v brivsko obrt							5				6
r) v tiskarsko obrt							2				3
s) v vrtnarstvo							3				3
t) v razne druge obrti							4				5
Ustanovljeno v posestvu (domaciji)							6				13
Vstopilo v pisarniške službe							1				7
V službah kot gospodinjске pomočnice							11				16
V službah v raznih industrijah kot delavci(ke)							9				12
Niso se še odločili za uk oziroma nimajo še poklicne zaposlite							32				49
Izselilo se jih je iz države							7				7
Umrlo sta							2				2
Skupaj							287				386

Učiteljstvo v I. desetletju.

a) Stalni nastavniki:

1. HERGOUTH Josip, upravitelj, od 27. okt. 1926 do danes;
2. GORIŠEK Josip, od 7. sept. 1928 do 23. sept. 1930;
3. LAPAJNE Marija, od 20. sept. 1928 do 9. nov. 1929;
4. DOMNIK Drago, od 29. sept. 1930 do danes;
5. ČERNUT Janko, od 1. okt. 1934 do danes;
6. IGLAR Franjo, od 1. aprila 1936 do danes.

b) Učitelji narodne šole, dodeljeni meščanski šoli:

1. SADNEK Marija, od 7. nov. 1926 do 28. febr. 1934;
2. KOTNIK Zorko, od 15. jan. 1927 do 1. avg. 1928;
3. GODICL Rudolf, od 7. sept. 1928 do 1. avg. 1929;
4. IGLAR Franjo, od 1. nov. 1928 do 6. febr. 1932 in od 19. sept. 1934 do 31. marca 1936;
5. MAROH Marija, poroč. Ivanović, od 18. jan. 1930 do 30. jun. 1934;
6. VODUŠEK Marija, od 22. jan. 1930 do 31. jan. 1932;
7. STANIČ Olga, od 30. sept. 1930 do 31. dec. 1933;
8. STANIČ Ernest, od 1. febr. 1931 do 20. aprila 1931;
9. BEKAR Marta, od 20. nov. 1932 do 23. sept. 1934;
10. GREGORIČ Edvard, od 9. sept. 1934 do danes;
11. GREGORIČ Marija, od 12. jan. 1935 do danes.

c) Dnevničarji:

1. PODREPŠEK Franja, poroč. Stopar; od 15. avg. 1932 do 9. sept. 1935.

č) Honorarni učitelji:

1. HORNBÖK Janez, duh, svetnik, župnik v Mežici, od 15. nov. 1926 do danes, za verouk;
2. ŠTREKELJ Danica, učiteljica nar. šole v Mežici, od 1. febr. 1927 do 30. junija 1927, za dekliško telovadbo;
3. MARTINŠEK Mira, učiteljica nar. šole v Mežici, od 1. febr. 1928 do 30. jun. 1928, za dekliško telovadbo;
4. GALLOB Rudolf, učitelj narodne šole v Mežici, od 1. nov. 1928 do 31. jan. 1931, za deško telovadbo;
5. SKUBER Katica, učiteljica narodne šole v Mežici, od 1. nov. 1928 do 31. jan. 1930, za dekliško telovadbo;
6. VREČEK Alojzija, učiteljica narodne šole v Mežici, od 1. sept. 1929 do 31. jan. 1931, za gospodinjstvo;

7. ADAMIČ Adolf, kaplan v Črni, od 21. sept. 1931 do 12. dec. 1931 za veronauk;
8. TIRINGER Inka, od 1. nov. 1935 do danes, za klavir;
9. ZMAVC Ivanka, učiteljica narodne šole v Mežici, od 1. noy. 1935 do danes, za gosli.

Absolventi v I. desetletju.

(Ime, tiskano z debelim, razprtim odnosno z navadnim tiskom znači, da je učencec napravil završni izpit z odličnim, prav dobrim odnosno z dobrim uspehom.)

- Šolsko leto 1929/30: **D**oberšek Mirko, **G**lavan Alojz, **K**atnik Egon, **K**onič Herman, **K**ralj Štefan, **L**esjak Josip, **M**arkovič Drago, **M**auchler Franjo, **O**bretan Beno, **P**lajušek Emil, **P**rah Oton, **P**raper Ivan, **P**raper Josip, **S**krubej Ivan;
Globočnik Marija, **G**orišek Bogomira, **H**acin Anica, **K**atnik Magda, **M**auchler Alojzija, **M**edl Hilda, **M**ihelič Marija, **R**ožane Marija, **Š**korjane Apolonia, **T**aol Anica.
- Šolsko leto 1930/31: **P**iko Aleš; **F**erjančič Marjeta, **K**ladnik Ana, **K**oler Amalija, **P**ernat Leopoldina, **S**termec Stefanija, **V**ajncerl Jožica.
- Šolsko leto 1931/32: **H**ereog Ivan, **K**ralj Drago, **K**umer Mirko, **S**ekol Maks, **P**rah Viljem, **V**astl Mirko;
Jank Erna, **K**affou Milica, **M**eisterl Ana, **P**odgoršek Zofija, **P**rah Ana.
- Šolsko leto 1932/33: **K**ralj Mirko, **M**auchler Vinko, **P**isar Filip, **R**iegl Mihael;
Černic Vilma, **E**isinger Berta, **H**ribernik Ana, **K**os Ana.
- Šolsko leto 1933/34: **F**išer Franjo, **H**udopisk Filip, **J**elenko Ivan, **P**otočnik Filip, **K**olman Franjo;
Kuhar Vida.
- Šolsko leto 1934/35: **D**retnik Mirko, **K**oren Ivan, **M**atvoz Engelbert, **M**ože Mirko, **M**üller Dušan, **P**očivalnik Oton, **U**le Mirko;
Grabner Ljudmila, **K**uhar Emilija, **R**us Zora, **Š**rot Marija.
- Šolsko leto 1935/36: **K**amnik Ivan, **K**avtičnik Fortunat, **L**adnik Janez, **L**ednik Janko, **S**kačej Otmar, **Š**epul Alojz, **W**utte Rajko;
Kralj Ana.

Nastavniški zbor v šol. letu 1935/36.

- HERGOUTH Josip, upravitelj, V. pol. skup. Usposobljen za matematiko, prirodopis, fiziko in kemijo. Učil je: geometrijo v III. razredu, računstvo, fiziko, geometrijo, opisno geometrijo in prostoročno risanje v IV. razredu ter zborna petje. Skupaj 15 ur.
- ČERNUT Janko, nastavnik, VII. pol. skup. Usposobljen za nemščino, slovenščino in zgodovino. Učil je: slovenščino, nemščino in zgodovino v I. razredu, nemščino in zgodovino v II. in v III. razredu, slovenščino in nemščino v IV. razredu. Skupaj 25 ur.
- DOMNIK Drago, nastavnik, VIII. pol. skup. Usposobljen za nemščino, zgodovino in slovenščino. Učil je: slovenščino v II. in III. razredu, srbohrvaščino v vseh razredih, zgodovino in državljanski nauk v IV. razredu, deško telovadbo v vseh razredih, geometrijo v I. razredu. Skupaj 25 ur.
- IGLAR Franjo, nastavnik, VIII. pol. skup. Usposobljen za zemljepis, prirodopis in kemijo. Učil je: Zemljepis in higijeno v vseh razredih, prirodopis v I. in II. razredu, kemijo v III. in IV. razredu, geometrijo v I. razredu. Skupaj 26 ur.
- GREGORIČ Edvard, učitelj nar. šole, VIII. pol. skup. Učil je: računstvo v I., II. in III. razredu, geometrijo v II. razredu, fiziko v III. razredu, deška ročna dela v vseh razredih. Skupaj 26 ur.
- GREGORIČ Marija, učiteljica narodne šole, IX. pol. skup. Učila je: prostoročno risanje v I., II. in III. razredu, lepopis v I. in II. razredu, ženska ročna dela, gospodinjstvo, petje in dekljsko telovadbo v vseh razredih. Skupaj 28 ur.
- HORNBÖK Janez, duh. svétnik, župnik v Mežici. Učil je kot honorarni učitelj veronauk v vseh razredih. Skupaj 8 ur.
- STOPAR-PODREPŠEK Franja, učiteljica ročnih del — dnevničarka. Dne 9. sept. 1935 je dala ostavko na državno službo.

Iz šolskega letopisa za leto 1935/36.

31. VIII.: Popravni in razredni izpiti. Od 24 upravičencev se jih je prijavilo k izpitom 20; od teh jih je 18 napravilo izpit.
1. IX.: Veliko narodno slavlje obmejne Koroške na Poljani pri Prevaljah. Izvršila se je blagoslovitev spominskega knežjega kamna in uprizorjena je bila Fr. Brenka slavnostna igra »Poslednje ustoličenje« s sodelovanjem okrog 200 igralcev. Učiteljstvo se je udeležilo slavlja s šolsko mladino in deloma je tudi sodelovalo.
2. in 3. IX.: Vpisovanje. — Vpisalo se je 120 učencev.

4. IX.: Otvoritvena seja učiteljskega zbora. — Razdeljevanje učnih knjig iz šolskega sklada samoučil.
5. IX.: Popravni završni izpit. Od 5 prijavljenih so izpit napravili 3 učenci. Nadaljevanje otvoritvene seje.
6. IX.: Slovesna služba božja za rojstni dan Nj. Vel. kralja. — Obenem otvoritvena služba božja.
7. IX.: Pričetek rednega pouka.
9. X.: Prva obletnica smrti blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. — Po žalni svečanosti v cerkvi se je vršila v šolski telovadnici komemoracija. Spominski govor je imel upravitelj.
15. XI.: Predavanje o vojnih plinih in o zaščiti pred njimi. Demonstriranje s plinskimi maskami. Predaval je učitelj Gregorič Edvard.
1. XII.: Praznik ujedinjenja. Po slovesni službi božji se je vršila javna proslava v šolski telovadnici skupno z osnovno šolo. Slavnostni nagovor je imel upravitelj, nato so sledile pevske in glasbene točke, zborne deklamacije in recitacije.
- Od 1. do 8. XII.: Obrtniški teden: dne 7. XII. je učitelj Gregorič Edvard predaval o temi »Naše obrtništvo in geslo: Svoji k svojim«.
16. XII.: Spomin velikega narodnega pevca Karadjordjevih ustankov Filipa Višnjica je šola počastila ob 100-letnici njegove smrti s predavanjem in recitiranjem njegovih pesmi. Predaval je učitelj Domnik Drago.
21. XII.: Šolska božičnica. Kakor doslej je tudi to leto priredil rudnik s sodelovanjem krajevnega šolskega odbora za mladino obeh šol lepo božičnico. Pet najpotrebnejših učencev mešč. šole je prejelo čevlje, vsi učenci pa so bili pogoščeni. — Istega dne smo se spominjali stotisočev naših rojakov — izseljencev, ki žive raztreseni širom sveta, kamor jih je zanesla usoda na njih poti za delom in kruhom. O njih življenju in trpljenju je predaval učitelj Domnik Drago.
- Od 23. XII. do 10. I.: Božične počitnice.
31. XII.: Na osnovi odloka kr. banske uprave IV-No-17678/1 z dne 19. XI. 1935 je bil prepisan na upravni odbor meščanske šole ves inventar, ki ga je dotlej uporabljala meščanska šola in ki je bil nabavljen iz sredstev krajevnega šolskega odbora. Obenem je bil na osnovi istega odloka dodeljen meščanski šoli v oskrbo in užitek del šolskega vrta.
27. I.: Interna svetosavska proslava. Predaval je učitelj Iglar Franjo.
31. I.: Sklepná seja za I. polletje in sklep I. polletja.
4. II.: Strossmajerjev dan. O Strossmajerju kot poborniku narodnega edinstva je predavala učiteljica Gregorič Marija.
6. III.: Spominska predavanja ob stoletnici rojstva Josipa Stritarja.
- Od 9. do 19. IV.: Velikonočne počitnice.
21. IV.: Pogozdovanje (na Thurnovem posestvu v Mežici).
9. V.: Proslava materinskega dne. Predavala je učiteljica Gregorič Marija.

- Od 17. do 24. V.: Protituberkulozni teden. Primerna predavanja je v vseh razredih imel učitelj Iglar Franjo.
29. V.: 80-letnica Nikole Tesle. Predaval je upravitelj Hergouth Josip.
30. V.: Sklep pouka v IV. razredu. — Sklepna seja za IV. razred.
10. VI.: Popravni izpiti za IV. razred.
- Od 12. do 17. VI.: Završni izpiti.
15. in 16. VI.: Pregled šole po ministrskem odposlancu prof. Gustavu Šilihu iz Maribora.
17. VI.: Cepljenje proti kozam.
20. VI.: Sklep pouka v I., II. in III. razredu. Sklepna seja.
21. VI.: Šolski izlet v Maribor na Slomškovo mladinsko slavlje. Izleta se je udeležilo 49 učencev in učenk.
22. VI.: Nadaljevanje sklepne seje.
27. VI.: Akademija šolskega Podmladka Jadranske straže v proslavo 10-letnice obstoja šole. Uprizorjena je bila otroška spevoigra »Zakleta kraljičina«.
28. VI.: Slovesni zaključek šolskega leta z vidovdansko proslavo. Po cerkveni slovesnosti je PJS ponovil spevoigro »Zakleta kraljičina«. — Vidovdanski nagovor je imel upravitelj.
- 28., 29., 30. VI.: Razstava šolskih izdelkov.
- Redne seje učiteljskega zbora so bile: 3. X., 30. X., 30. XI., 20. XII., 30. I., 29. II., 31. III., 1. V., 29. V.
- Seje razrednih učiteljskih svetov: 3. X., 30. X., 20. XII., 30. I., 31. III., 1. V., 29. V., 20. VI.
- Strokovne konference so bile: 13. XII. (Novi slovenski pravopis; ref. učitelj Černut Janko); — 30. I. (Debata o vzglednih predavanjih); — 1. V. (Vzroki nazadovanju v napredku v zadnjih letih in debata o vzglednih predavanjih).
- Vzglyedna predavanja: v I. razredu: Sklanjanje ženskih samostalnikov na »a« (Černut Janko); 19. XII. v IV. razredu: Politično življenje Slovencev po dualizmu (Domnik Drago); 21. I. v III. razredu: Diskontni račun (Gregorič Edvard); 3. IV. v IV. razredu: Hidrostatični pritisk — Arhimedov zakon (Hergouth Josip); 30. IV. v IV. razredu: Klima kraljevine Jugoslavije (Iglar Franjo).
- Pri spovedi in sv. obhajilu so bili učenci: 30. IX., 1. X.; 19., 20. XII.; 6., 7. IV. (duhovne vaje); 17., 18. VI.

Seznam slovenskih in srbohrvatskih nalog.

III. razred: 1. Vile na Gorjancih. — 2. Bledo trepeče nad grobovi tisoč svetil in križe, kamne vrh gomil jesenski venčajo cvetovi (Gregorčič). — 3. Če bi bil bogat. — 4. Bojan in mati (po Aškerčevem Zlatorogu). — 5. Kapelica pod gozdom. — 6. Lastavice so tu.

1. Nasradin hodža i njegova krava. — 2. Kornjača i zec. — 3. Pred kišu. — 4. Dva prijatelja i medved.

IV. razred: 1. Jesen. — 2. Slovenska legenda. — 3. Iz mojega zasebnega čtiva. — 4. Mladost in pomlad. — 5. Od abecednika do male mature. — 6. Kulturni pomen reformacije za Slovence. — 7. Kako si zamišljam srečno življenje.

1. Deklinacija imenica muškega roda (vežba). — 2. Slava kneza Lazara u Kruševcu. — 3. O upotrebi brojeva (vežba). — 4. Biberče.

Zajednica doma in šole.

Zajednica doma in šole se je konstituirala na roditeljskem sestanku dne 2. dec. 1934. V njenem okviru se je vršilo doslej pet roditeljskih sestankov. Na prvem sestanku (7. III. 1935) je predaval nastavnik Černut Janko o kritični dobi mladostnika, na drugem (26. V. 1935) upravitelj Hergouth Josip o namenu meščanske šole in njenem odnosu napram drugim šolam, na tretjem sestanku (27. X. 1935) sta predavala ban. zdravnik dr. A. Ramšak iz Črne o dolžnostih staršev glede zdravja otrok in nastavnik Iglar Franjo o napakah in slabih lastnostih in navadah otrok, s katerimi se borimo v šoli, na četrtem (19. I. 1936) upravitelj o kaznih in kaznovanju otrok s stališča praktične vzgoje, na petem (24. V. 1936) pa nastavnik Domnik o otroški laži. Roditeljskih sestankov se je udeleževalo povprečno 50 do 60 roditeljev. Predsednik Zajednice je Jurij Kugovnik, rudniški kovač v pokoju in posestnik na Prevaljah.

Mladinske organizacije.

V podmladku Rdečega križa je organiziranih 59 učencev in učenk, v podmladku Jadranske straže pa 51. Pri sokolski deci in naraščaju telovadijo 23 dečki in 12 deklic in sicer v društvih Mežica, Žerjav, Črna in Prevalje. Podmladek Jadranske straže je priredil koncem šolskega leta akademijo v proslavo desetletnice obstoja šole, začetkom velikih počitnic pa napravita III. in IV. razred v okrilju P. J. S. izlet na morje.

Zbirke učil in knjižnice.

A. UČILA:

1. Zbirka za zgodovino: 112 slik, 1 zemljevid. (Varuh: Černut Janko.)
2. Zbirka za zemljepis: 148 slik, 13 zemljevidov, 1 globus. (Varuh: Iglar Fr.)
3. Zbirka za živalstvo in rastlinstvo: 118 slik, 33 preparati. (Varuh: Iglar Fr.)
4. Zbirka za somatologijo in higijeno: 17 slik, 5 modelov. (Varuh: Iglar Fr.)
5. Zbirka za rudništvo: 45 rudnin v 318 kosih. (Varuh: Iglar Fr.)
6. Zbirka za kemijo: 15 zidnih slik, 18 aparatov, 110 vrst kemikalij v steklenicah in lončkih. (Varuh: Iglar Franjo.)
7. Zbirka za fiziko: 16 zidnih slik, 152 aparata. (Varuh: Gregorič Edvard.)
8. Zbirka za risanje in geometrijo: 3 slike, 40 modelov. (Varuhinja: Gregorič Marija.)
9. Šolska delavnica: 48 kom. orodja, 2 skobelnika. (Varuh: Gregorič Edvard.)

B. KNJIŽNICE:

1. Učiteljska knjižnica: 454 knjige; prirastek tekom leta 22 knjig.
2. Dijaška knjižnica: 309 knjig; prirastek 10 knjig, izločeno 12 knjig. (Knjižničar obeh knjižnic je Černut Janko.)
3. Knjižnica učbenikov za učence: 1761 knjiga, 87 risalnih desk, 87 risalnih map. Tekom leta dokupljeno: 218 knjig, 25 desk, 30 risalnih map; izločeno 81 knjig, 8 desk, 14 map. (Varuh: Domnik Drago.)

Zdravstveno stanje učencev.

Zdravniškega pregleda v tem šolskem letu ni bilo. Obolenja pa so bila naslednja: Gripa 37 slučajev, prehladi 38, angina 25, revmatizem 2, obolenja oči 6, ušes 2, srca 3, dihalnih organov 2, prebavil 22, ledvic 2, kože 3, zob 18, telesnih poškodb je bilo 7.

Uspeh v napredku v šol. letu 1935/36.

(Imena učencev z odličnim uspehom so debelo, s prav dobrim uspehom so razprto, z dobrim uspehom so navadno tiskana.)

I. razred.

Pozitivno ocenjeni:

1. Breznik Štefan	14. Brader Ljudmila
2. Drvodol Alojzij	15. Ferjančič Mira
3. Gallob Bogdan	16. Fišer Ljudmila
4. Gorenšek Rok	17. Gallob Zrnka
5. Kaker Ferdinand	18. Gašparič Danijela
6. Kordež Mirko	19. Hribernik Terezija
7. Krajcar Maks	20. Hrobat Marija
8. Lampret Franc	21. Lednik Marjeta
9. Mačič Rajko	22. Medl Terezija
10. Markovič Kristijan	23. Potočnik Marija
11. Mečkač Rudolf	24. Pratkanar Hedvika
12. Pratkanar Ivan	25. Samar Cvetka
13. Pušnik Filip	26. Zalaznik Ana

Negativno ocenjeni:

a) s pravom na popravni izpit:

1. Dimnik Jože iz prirodopisa in petja
2. Gradišnik Herman iz računstva
3. Karničnik Gabrijel iz slov. in rač.
4. Mlinar Maks iz slov. in zemljepisa
5. Pokeržnik Ernest iz slov. in rač.
6. Praznik Robert iz računstva
7. Preglav Robert iz slov. in risanja
8. Rosenzopf Herbert iz računstva
9. Stropnik Anton iz računstva
10. Kovač Štefka iz zemljepisa in ženskih ročnih del
11. Kotnik Anica iz zemljepisa in prirodopisa
12. Križanovskij Olga iz prirodopisa in računstva
13. Mlinar Marija iz zemljepisa in računstva
14. Pelicon Pavla iz računstva in žen. roč. del

b) brez prava na popravni izpit:

1. Gerdej Mirko	4. Pečovnik Ivan	7. Trdina Maks
2. Jež Maks	5. Pelicon Franc	
3. Mlatej Pongracij	6. Pratkanar Maks	

c) brez prava do nadaljnjega šolanja:

1. Čufar Pavla.

II. razred.

Pozitivno ocenjeni:

1. Britovšek Adolf	13. Sekavčnik Karel
2. Cesar Pavel	14. Stumpfl Maks
3. Drofelnik Edvard	15. Tretjak Jože
4. Hamun Leopold	16. Urbančič Srečko
5. Janzekovič Ivan	17. Vodovnik Albert
6. Ladinik Avgust	18. Bricman Zofija
7. Lasnik Mirko	19. Doberšek Mira
8. Lesjak Avgust	20. Fišer Rozalija
9. Obertavč Rudolf	21. Janže Ljudmila
10. Podričnik Štefan	22. Kapun Valentina
11. Potočnik Ivan	23. Pečovnik Marija.
12. Reš Ferdinand	

Negativno ocenjeni:

a) s pravom na popravni izpit:

1. Berložnik Karel iz risanja
2. Jurač Jože iz nemščine in rač.
3. Krivec Vilibald iz rač. in geomet.
4. Lamprecht Bogomir iz zemljepisa in računstva
5. Lednik Štefan iz računstva
6. Miklavžina Ivan iz lepписа
7. Ramšak Karel iz risanja in petja
8. Stopar Franc iz rač. in geometrije
9. Šetina Franc iz geometrije
10. Čebule Stanislava iz geomet. in pet.
11. Govejšek Zora iz računstva
12. Grošelj Marija iz nemščine in zg.
13. Kunc Franciška iz zgodov. in rač.
14. Moškon Roza iz zemljepisa in zg.
15. Vastl Roza iz računstva.

b) brez prava na popravni izpit:

1. Kladnik Franjo	4. Mlinar Vida
2. Kugovnik Ivan	5. Naveršnik Pavla
3. Orišnik Stanko	

c) brez prava do nadaljnega šolanja:

1. Capuder Mirko.

III. razred.

Pozitivno ocenjeni:

1. Brumen Drago	5. Šipek Ivan
2. Hrobat Franc	6. Zimmerl Rudolf
3. Koren Pavel	7. Kuhar Slavica
4. Mlinar Franc	8. Wutte Draga.

Negativno ocenjeni, s pravom na popravni izpit:

1. Kodrun Jože iz kemije
2. Lamprecht Robert iz kemije in rač.
3. Sisernik Ludvik iz zemljepisa
4. Udir Magda iz slov. in zemljepisa.

IV. razred,

Pozitivno ocenjeni:

1. Kamnik Ivan
2. Kavtičnik Fortunat
3. Ladinik Janez
4. Lednik Janko
5. Skačej Otmar
6. Kralj Ana.

Negativno ocenjeni, s pravom na popravni izpit:

1. Splihal Anton iz slov. in fizike
2. Šepul Alojzij iz fizike
3. Wutte Rajko iz zemljepisa

*

Popravni izpit za IV. razred
se je vršil 10. junija. Izpit so napravili:

Splihal Anton
Šepul Alojzij
Wutte Rajko

Završni izpit.

Završni izpit se je vršil od 12. do 17. junija. K izpitu se je priglasilo 8 učencev in 1 učenka.

Izpitni odbor je bil sestavljen tako-le:

predsednik: upravitelj Hergouth Josip, izpraševalec za matematiko;

namestnik predsednika: nast. Černut Janko, izpraševalec za slovenščino;

člana: nast. Domnik Drago, izpraševalec za srbskohrvatski jezik in zgodovino;

nast. Iglar Franjo, izpraševalec za zemljepis;

Pismeni završni izpit iz slovenščine se je vršil 12. junija. Učenci so pisali o nalogi: »Človek in stroj«.

Ustni završni izpit se je vršil dne 13. junija (iz slovenščine), 15. junija (iz srbskohrvatskega jezika), 16. junija (iz zgodovine in zemljepisa), 17. junija (iz matematike).

Dne 15. in 16. junija je prisostvoval završnemu izpitu ministrski odposlanec prof. Gustav Šilih.

Završni izpit so napravili:

S prav dobrim uspehom:

Kamnik Ivan
Kavtičnik Fortunat
Ladnik Janez
Lednik Janko
Skačej Otmar

z dobrim uspehom:

Šepul Alojzij
Wutte Rajko
Kralj Ana

Odklonjen za dva meseca iz srbskohrvatskega jezika:

Splibal Anton

Navodila za pričetek šol. leta 1936/37.

Popravni in razredni izpiti se bodo vršili 31. avgusta od 8. ure dalje. Prijavo za popravni izpit je kolkovati z Din 5.—, za vsak predmet pa priložiti kolek za Din 10.—. Pri izpitu je predložiti letno izpričevalo.

Vpisovanje v vse razrede se bo vršilo 1., 2. in 3. septembra, vsakokrat od 8. ure dalje. V I. razred se sprejemajo učenci, ki so dovršili 4. šolsko leto brez slabe ocene ali pa kako višje šolsko leto in niso do 1. septembra prekorčili 14. leto. Pri vpisu je predložiti zadnje šolsko izpričevalo. Novince naj pripeljejo k vpisovanju starši ali njih namestniki.

Za vpis mora vsak učenec izpolniti posebno »Prijavo«, ki jo je kolkovati z Din 5.—. Tiskovina se dobi v šoli. Pri vpisu mora vsak predložiti potrdilo davčnega urada (posestniki, obrtniki) odnosno potrdilo izplačilne blagajne (javni uslužbenci) ali pa potrdilo delodajalca (rudarji, delavci, privatni uslužbenci) o višini neposrednih davkov (brez doklad!). Kdor nima nikakega davčnega predpisa, si mora istotako oskrbeti pri davčnem uradu to potrdilo. Na podlagi tega potrdila se odmerja šolnina, ki jo je treba plačati pri vpisu. Istotako je pri vpisu plačati Din 20.— za »Zdravstveni fond«, prispevek za razne tiskovine, kakor dijaško knjižico, izpričevalo, letno izvestje itd. in izposojnino za učne knjige, ki jih dobe učenci od šole. Višina prispevka za tiskovine in izposojnina za učne knjige bo objavljena na uradni deski.

Tabela za odmerjanje šolnine:

Neposredni davek (brez doklad):	Šolnina
Do 300 Din	Din —.—
Od 300 Din do 1000 Din	„ 50.—
Od 1000 Din do 3000 Din	„ 75.—
Od 3000 Din do 5000 Din	„ 100.—

Ako je od iste rodbine več otrok v šolah, kjer se plačuje šolnina, tedaj se plača za starejšega odnosno onega, ki je v višji šoli, cela šolnina, za ostale pa polovica.

